

Slovesa

Пřítomný čas

Časování

Číslo	Osoba	I. časování			II. časování	
		делать	писать	нести	говорить	носить
jednotné	1.	я делаю	пишу	несу	говорю	ношу
	2.	ты делаешь	пишешь	несёшь	говоришь	носишь
	3.	он делает	пишет	несёт	говорит	носит
мноžné	1.	мы делаем	пишем	несём	говорим	носим
	2.	вы делаете	пишете	несёте	говорите	носите
	3.	они делают	пишут	несут	говорят	носят

I. a II. časování se liší:

- koncovkami ve všech osobách kromě 1. os. jedn. čísla;
- změnou kmenové souhlásky, k níž dochází v I. časování ve všech osobách, ve II. časování pouze v 1. os. jedn. čísla. Při časování **zvratných** sloves je po samohlásce částice **сь**, po souhlásce částice **ся**, např. смеяться — я смеюсь, ты смеёшься, он смеётся, мы смеёмся, вы смеётесь, они смеются

Пřehled změn kmenové souhlásky

	I. časování	II. časování
к-ч	плакать, плачу, -чешь, -чут	—
х-ш	пахать, пашу, -шешь, -шут	—
ск-щ	искать, ищу, -щешь -щут	—
с-ш	писать, пишу, -шешь, -шут	носить, ношу, носишь, -сят
з-ж	сказать, скажу, -жешь, -жут	возить, возу, возишь, -зят
д - ж	глодать, гложу, гложешь, -жут	ходить, хожу, ходишь, -дят
т-ч	прятать, прячу, -чешь, -чут	платить, плачу, платишь, -тят
т-щ	трепетать, -щу, -щешь, -щут	запретить, -рещу, -ретишь, -тят
б-бл	колебать, -блю, -блешь, -блют	любить, -блю, -бишь, -бят
п-пл	сыпать, -плю, -плешь, -плют	купить, -плю, -пишь, -пят
м-мл	дремать, -млю, -млешь, -млют	кормить, -млю, -мишь, -мят
в-вл	—	ловить, -влю, -вишь, -вят
ф-фл	—	графить, -флю, -фишь, -фят

Slovesa v infinitivu na **чь** patří k I. časování, avšak v 1. os. jedn. čísla a ve 3. os. mn. čísla zůstává nezměněná kmenová souhláska: мочь -могу, можешь, может, можем, можете, могут; печь- пеку, печёшь,, пекут.

K produktivnímu časování patří pět **slovesných tříd**:

- ать, (-аю, -аешь)** — делать, обедать, решать, работать;

- II. -еть (-ею, -еешь) — краснеть, бледнеть, веселеть;
 III. -овать (-ую, -уешь) — беседовать, критиковать, анализировать;
 IV. -нуть (-ну, -нешь, min. čas -нул) — крикнуть, отдохнуть;
 V. -ить (-ю/-у/, -ишь) — говорить, решить, возить, носить.

První čtyři třídy patří k I. časování, V. třída k II. časování.

Пřízvuk v tvarech přítomného času

Číslo	Osoba	Пřízvuk stálý				Пřízvuk pohyblivý	
		na kmeni		na koncovce		I. čas.	II. čas.
		I. čas.	II. čas.	I. čas.	II. čas.		
jednot- né	1.	я делаю	брошу	несу	говорю	пишу	вожу
	2.	ты делаешь	бросишь	несёшь	говоришь	пишешь	возишь
	3.	он делает	бросит	несёт	говорит	пишет	возит
множ- né	1.	мы делаем	бросим	несём	говорим	пишем	возим
	2.	вы делаете	бросите	несёте	говорите	пишете	возите
	3.	они делают	бросят	несут	говорят	пишут	возят

Slovesa se změnou kmenové souhlásky mají většinou přízvuk pohyblivý. Předpona **вы-** u sloves dokonavých je vždy přízvučná (**вывезти, вывезу, вывезешь**). Správný přízvuk je třeba ověřit podle slovníku.

Minulý čas

Minulý čas se tvoří od infinitivního kmene příponou **-л** a koncovkami **-а** (ž. r.), **-о** (stř. r.), **-и** (mn. čísla pro všechny rody); slovesa na **-ти** (нести) a **чь** (мочь) nemají v m. r. příponu **-л**.

infinitiv	m. r.	ž. r.	stř. r.	mn. číslo
дела-ть	делал	делала	делало	делали
нес-ти	нёс	несла	несло	несли
мо-чь	мог	могла	могло	могли

Рознámky

1. Tvary minulého času musí mít při sobě podmět: он делал, отец писал, мы ~~сидели~~, они читали, все работали.
2. Slovesa **вести, мести** mají minulý čas **вёл (-а, -о, -и), мёл (-а, -о, -и)**.
3. Slovesa neproduktivního typu na **-нуть**, která označují změnu stavu, mají minulý čas **bez -ну-**:
 мёрзнуть — мёрз, -ла, -ло, -ли;
 сохнуть — сох, -ла, -ло, -ли;
 погнбнуть — погнб, -ла, -ло, -ли;
 исчезнуть — исчез, -ла, -ло, -ли.
4. Slovesa na **-ереть** tvoří minulý čas takto:
 умереть — умер, -ла, -ло, -ли;
 запереть — запер, -ла, -ло, -ли;
 стереть — стёр, -ла, -ло, -ли.

5. Sloveso **расти** (**вырасти**) má minulý čas рос, -ла, -ло, -ли; sloveso **ошибиться**: ошибся, -лась, -лось, -лись; sloveso **сесть**: сел, -ла, -ло, -ли; **упасть**: упал, -а, -о, -и; **есть**: ел, ела, ело, ели.
6. Při vykání je sloveso v množném čísle: Kde jste byl (byla)? Где вы были?

Пřízvuk ve tvarech minulého času

Пřízvuk stálý		Пřízvuk pohyblivý	
na kmeni	na konci	v ž. r. na koncovce, jinak na kmeni	v ž. r. na koncovce, jinak na předponě
делал	нѣс	собрал	принял
делала	несла	собрала	приняла
делало	несло	собрало	приняло
делали	несли	собрали	приняли

K typu **нѣс** patří slovesa s infinitivem **-ти** a **-чь**. K typu **собрал** patří нарѣ.: был, брал, взял, гнал, жил, лил, пил, спал. K typu **принял** se řadí нарѣ. прибыл, придал, продал, роздал, создал, понял, начал .

Будoucí čas

Od sloves nedokonavých se budoucí čas tvoří spojením tvaru slovesa **быть** s infinitivem :

Osoba	
1.	я буду писать
2.	ты будешь писать
3.	он (она, оно) будет писать
1.	мы будем писать
2.	вы будете писать
3.	они будут писать

Tvary sloves dokonavých mají význam budoucího času: напишу, -шешь ..., поставлю, -вишь ...

Podmiňovací způsob

Podmiňovací způsob se tvoří z tvarů minulého času a neměnné částice **бы**:

Osoba	
1.	я бы сидел(а)
2.	ты бы сидел(а)
3.	он бы сидел, она бы сидела, оно бы сидело;
1.	мы бы сидели
2.	вы бы сидели
3.	они бы сидели

Ve vedlejší větě následuje **бы** hned po spojce: *если бы вы хотели*

Rozkazovací způsob

Tvary pro 2. os. jednotného a množného čísla se tvoří v ruštině takto:

Zakončení	u sloves zakončených v kmeni (před koncovkou přít. času)	Příklady
-й (те)	samohláskou	делаю — делай(те)
-ь (те)	souhláskou, jestliže mají v 1. os. jedn. čísla přízvuk na kmeni	мажу — мажь(те) верю — верь(те) отвечу — ответь(те)
-и (те)	a) souhláskou, je-li přízvuk v 1. os. na konci b) skupinou souhlásek	иду — иди(те) куплю — купи(те) помню — помни(те)

Пoznámky

1. Slovesa II. časování, u nichž dochází v 1. os. jedn. čísla ke změně kmenové **souhlásky**, tvoří rozkazovací způsob se stejnou souhláskou jako v infinitivu: бросить — брошу, брось(те), носить — ношу — носи(те).
2. Některá slovesa tvoří rozkazovací způsob od jiného základu:
видеть — смотри(те) есть — ешь(те)
слышать — слушай(те) хотеть — желай(те)
ехать — поезжай(те) лечь — ляг(те)

Pro 1. os. mn. čísla, kdy vykonání děje se má zúčastnit i sám mluvčí, se tvoří takto:

Slovesa nedokonavá	Slovesa dokonavá
давай(те) петь! будем(те) петь!	давай(те) споём! споём! споёмте!

Tvary s **-те** používáme tehdy, jestliže se obracíme k několika osobám nebo k osobě, které vykáme. U několika sloves můžeme tento význam vyjádřit tvarem minulého času mn. čísla: пошли! поехали!

Pro 3. os. jedn. a mn. čísla se tvoří částicí **пусть** ve spojení s tvarem pro 3. osobu: пусть он придёт, пусть они придут.

Пřehled nejdůležitějších nepravidelných sloves

Infinitiv	Пřítomný čas	Minulý čas	Розказова- cí způsob
бежать	бегу, -жишь, бегут	бежал, -а, -о, -и	бегй
бить	бью, бьёшь, бьют	бил, -а, -о, -и	бей
блюсти	блюду, -дёшь, -дут	блюл, -а, -о, -и	блюди
бороться	борюсь, -решься, -рются	боролся, -лась, -лось, -лись	борись
брать	беру, -решь, -рут	брал, -а, -о, -и	бери
брить	брею, -еешь, -еют	брил, -а, -о, -и	брей
быть	буду, -дешь, -дут	был, -а, -о, -и	будь
вести	веду, -дёшь, -дут	вёл, -а, -о, -и	веди
взять	возьму, -мёшь, -мут	взял, -а, -о, -и	возьми

Infinitiv	Přítomný čas	Minulý čas	Rozkazovací způsob
встать	встану, -нешь, -нут	встал, -а, -о, -и	встань
гибнуть	гибну, -нешь, -нут	гиб, -ла, -ло, -ли	гибни
гнать	гоню, -ишь, -нят	гнал, -а, -о, -и	гони
грести	гребу, -бёшь, -бут	грёб, -ла, -о, -и	греби
давать	даю, -ёшь, -ют	давал, -а, -о, -и	давай
дать	дам, дашь, даст, дадим, дадите, дадут	дал, -а, -о, -и	дай
деть	дену, -ешь, -ут	дел, -а, -о, -и	день
есть	ем, ешь, ест, едим едите, едят	ел, ела, ело, ели	ешь
ехать	еду, едешь, едут	ехал, -а, -о, -и	поезжай
жать	жну, жнёшь, жнут	жал, -а, -о, -и	жни
жать	жму, жмёшь, жмут	жал, -а, -о, -и	жми
ждать	жду, ждёшь, ждут	ждал, -а, -о, -и	жди
жечь	жгу, жжёшь, жгут	жёл, -а, -о, -и	жги
жить	живу, -вёшь, -вут	жил, -а, -о, -и	живи
занять	займу, -мёшь, -мут	занял, -а, -о, -и	займи
запереть	запру, запрёшь, -прут	запер, -ла, -ло, -ли	запри
звать	зову, -вёшь, -вут	звал, -а, -о, -и	зови
идти	иду, идёшь, -дут	шёл, шла, шло, шли	иди
класть	кладу, -дёшь, -дут	клат, -а, -о, -и	клади
колоть (полоть)	колю, колешь, колют	колол, -а, -о, -и	коли
крыть	крою, кроешь, кроют	крыл, -а, -о, -и	крой
лгать	лгу, лжёшь, лгут	лгал, -а, -о, -и	лги
лечь	лягу, ляжешь, лягут	лёг, легла, -о, -и	ляг
мести	мету, -тёшь, -тут	мёл, -а, -о, -и	мети
молоть	мелю, мелешь, -лют	молол, -а, -о, -и	мели
мочь	могу, -жешь, -гут	мог, могла, -о, -и	
начать	начну, -нёшь, -нут	начал, -а, -о, -и	начни
обнять	обниму, обнимешь, -мут	обнял, -а, -о, -и	обними
обуть	обую, -ешь, -ют	обул, -а, -о, -и	обуй
одеть	одену, -нешь, -нут	одел, -а, -о, -и	одень
отпереть	отопру, отопрёшь -прут	отпер, -ла, -о, -и	отопри
ошибиться	ошибусь, -бёшься, -бутся	ошибся, -блась, -блось, -блись	ошибись
пасть	паду, -дёшь, -дут	пал, -а, -о, -и	пади
петь	пою, поёшь, поют	пел, -а, -о, -и	пой
печь	пеку, -чёшь, -кут	пёл, -ла, -ло, -ли	пеки
плести	плету, -тёшь, -тут	плёл, -а, -о, -и	плети
плыть	плыву, -вёшь, -вут	плыл, -а, -о, -и	плыви
расти	расту, -тёшь, -тут	рос, -ла, -о, -и	расти
сесть	сяду, сядешь, сядут	сел, -а, -о, -и	сядь
сеять	сею, сеешь, сеют	сеял, -а, -о, -и	сей
слать	шлю, шлешь, шлют	слал, -а, -о, -и	шли
спасти	спасу, -сёшь, -сут	спас, -ла, -ло, -и	спаси
спать	сплю, спишь, спят	спал, -а, -о, -и	спи
стать	стану, -нешь, -нут	стал, -а, -о, -и	стань
стереть	сотру, -трёшь, -трут	стёр, -ла, -ло, -и	сотри
тереть	тру, трешь, трут	тёр, -ла, -о, -и	три
ткать	тку, ткёшь, ткут	ткал, -а, -о, -и	тки
узнать	узнаю, -аешь, -ают	узнал, -а, -о, -и	узнай
умереть	умру, -рёшь, -рут	умер, -ла, -о, -и	умри

Infinitiv	Přítomný čas	Minulý čas	Rozkazovací způsob
учесть хотеть	учту, учтёшь, учтут хочу, хочешь, хочет, хотим, хотите, хотят	учёл, учла, -о, -и хотел, -а, -о, -и	учти желай
цвети	цвету, -тёшь, -тут	цвёл, -а, -о, -и	цвети

Slovesa, která se časují jako :

- бить:** вить, лить, шить
быть: прибыть, забыть, пробыть apod.
гибнуть:глохнуть, достигнуть, замолкнуть, избегнуть, исчезнуть, крепнуть, мёрзнуть, мокнуть, отвергнуть, пахнуть, привыкнуть, расторгнуть, слабнуть, сохнуть aj.
давать: придавать, задавать, преподавать a jiná předponová slovesa; вставлять, отста-
 вать, приставать, узнавать
дать: создать, передать, отдать, сдать a jiná předponová slovesa
занять: нанять, понять, принять
крыть: мыть, рыть, выть, ныть
мочь: беречь, стеречь, стричь
обнять: отнять, поднять, снять
печь: влечь, сечь, течь, толочь,
слать: послать, прислать, отослать
стать: отстать, перестать

Slovesný vid

U sloves rozlišujeme dokonavý a nedokonavý vid. Některá slovesa mají pouze **dokonavý vid** (запеть, опомниться, очнуться, состояться) nebo pouze **nedokonavý vid** (зависеть, переписываться, присутствовать, принадлежать), jiná mohou být **obouvidová** (бежать, встать, воздействовать, использовать, исследовать, образовать, содействовать a slovesa cizího původu na **-овать, -ировать, -изировать**: организовать, ликвидировать, рационализировать). Většina sloves však může tvořit vidové dvojice.

Tvoření vidových dvojic

1. Tvoření dokonavých sloves

- a) **předponami:** делать — следать, крепнуть — окрепнуть, строить — построить, читать — прочесть, писать — написать;
 b) **пříponou ну-:** кричать — крикнуть, касаться — коснуться, отдыхать — отдохнуть;
 c) **změnou v kmeni:** собирать — собрать, принимать — принять, посылать — послать, начинать — начать;
 d) **různými slovesy:** брать — взять, говорить — сказать, ловить — поймать, класть — положить, становиться — стать, ложиться — лечь, садиться — сесть, возвращаться — вернуться, искать — найти.

V několika případech nemá čeština k ruskému dokonavému slovesu dokonavý protějšek: хотеть — захотеть (chtít), мочь — смочь (moci), уметь — суметь (dovést), нравиться — понравиться (líbit se).

2. Tvoření nedokonavých sloves

- a) příponou **-ыва- (-ива-)**: рассказать — рассказывать, воспитать — воспитывать, спросить — спрашивать, уплатить — уплачивать, заработать — зарабатывать, перестроить — перестраивать.

Může zde docházet ke změně **-о-** v **-а-** v kořeni a ke změně kmenových souhlásek.

- b) příponou **-ва-**: дать — давать, одеть — одевать, забыть — забывать, разбить — разбивать, обуть — обувать. Tvoří se od sloves s jednoslabičným kmenem zakončeným na **-а, -е, -и, -ы, -у**.

- c) příponou **-а- (-я-)**: получить — получать, изучить — изучать, решить — решать, посетить — посещать, исправить — исправлять, победить — побеждать, защитить — защищать. Může zde docházet ke změně kmenové souhlásky.

- d) příponou **-и-**: привезти — привозить, принести — приносить, вывезти — вывозить, уйти — уходить

3. Podstatná jména slovesná

Ruská podstatná jména slovesná jsou vidově neutrální. Zatímco v češtině je můžeme tvořit od sloves obou vidů (tvoření — vytvoření, řešení — vyřešení), v ruštině máme zpravidla jen jednu podobu, která podle kontextu má význam buď dokonavého nebo nedokonavého vidu (перечисление — od перечислить — перечислять, составление — od составить — составлять, решение — od решить — решать, объединение — od объединить — объединять apod.).

Slovesný rod

Význam trpného a činného rodu rozlišují jen přechodná slovesa (spojují se s bezpředložkovým 4. pádem).

1. Trpný rod se tvoří :

- a) od sloves **nedokonavých** připojením částice **-ся**:

детали производятся — součástky se vyrábějí, jsou vyráběny;

детали производились — součástky se vyráběly, byly vyráběny;

детали будут производиться — součástky se budou vyrábět, budou vyráběны;

- b) od sloves **dokonavých** pomocí **příčestí minulých trpných** :

завод построен — завод je postaven;

завод был построен — завод byl postaven;

завод будет построен — завод bude postaven.

2. **Zvratná slovesa** mohou vyjadřovat trpný rod slovesa (viz bod 1 a), ale mohou mít i významy jiné (одеваться, мыться, обниматься, удариться apod.) Některá slovesa jsou **pouze zvratná** (бояться, смеяться, стараться). Mezi ruštinou a češtinou jsou zde četné rozdíly:

v ruštině zvrtné	v češtině nezvrtné
боротся надеяться (на что) остаться добиться (успеха) трудиться пользоваться (чем) заблудиться начаться (se substantivem) кончиться (se substantivem) продолжаться (se substantivem) заботиться (о чём) стремиться (к чему) сомневаться (в чём) согласиться	bojovat doufat (v co) zůstat dosáhnout pracovat používat (čeho) zabloudit začít skončit pokračovat pečovat (o co) usilovat (o co) pochybovat (o čem) souhlasit
v ruštině nezvrtné	v češtině zvrtné
опоздать стать дрожать потеть лечь сесть спросить избегать (чего) устать попасть смотреть	zpozdít se stát se chvět se potít se lehnout si sednout si zeptat se vyhýbat se (čemu) unavit se dostat se dívat se

Пřídavná jména slovesná a přičestí

Пřídavná jména slovesná přítomná

Tvoří se pouze od sloves **nedokonavých** (dokonavá slovesa nemají význam **пřítomného času**).

a) činná

I. časování		II. časování	
они дела-ют	делающий, -ая, -ее, -ие	они говор-ят	говорящий, -ая, -ее, -ие
они пиш-ут	пишущий, -ая, -ее, -ие	они крич-ат	кричащий, -ая, -ее, -ие

b) trpná (od sloves přechodných):

I. časování		II. časování	
мы изуча-ем	изучаемый, -ая, -ое, -ые	мы производим	производимый, -ая, -ое, -ые
мы нес-ём	несомый, -ая, -ое, -ые		
мы созда-ём	создаваемый, -ая, -ое, -ые		

Poznámky

1. **Пřízvuk** u I. časování je jako ve 2. osobě (ты *пишешь* — пишущий, ты *рисуешь* — рисуемый), u II. časování jako v infinitivu (просить — просящий, приводить — приводимый). Výjimek není mnoho.
2. Přídavná jména slovesná jsou typická pro odborný styl. V češtině jim odpovídají buď rovněž přídavná jména slovesná, nebo vedlejší vztavná věta.

завод, **выпускающий** тракторы — завод **вырабѣající** тракторы
— завод, **который** вырабѣяет тракторы
тракторы, **выпускаемые** заводом — тракторы, **которые** вырабѣяет завод
— тракторы **вырабѣенные** заводом

3. Mnohá přídavná jména slovesná přítomná se změnila v obvyčejná **пřídavná jména** nebo přešla k **подстатným jménům**: выдающийся — vynikající, развивающийся (страна) — rozvojový, заведующий — vedoucí, трудящиеся — pracující, ископаемые — nerostы. Přídavná jména na **-мый** (tvořená i od sloves dokonavých) vyjadřují potenciální schopnost, vlastnost věcí: осуществимый — uskutečnitelný, неразрешимый — neřešitelný, нерозрешителный.

Пřídavná jména slovesná minulá

- a) **činná** (tvoří se od sloves dokonavých i nedokonavých):

он (с)дела-л	(с)делавший, -ая, -ее, -ие
он говори-л	говоривший, ая, -ее, -ие
он (пере)нёс	(пере)нёсший, ая, -ее, -ие
он (при)вёл	(при)ведший, -ая, -ее, -ие

Poznámky:

1. Slovesa na **-сти**, která mají při časování před koncovkou **-д-** nebo **-т-**, a slovesa na **-чь** mají přídavná jména slovesná na **-ший**: привести, я приведу — приведший, мести, я мету — мѣтший, цвести, я цвету — цветший, испечь, я испеку — испѣкший. **Пřízvuk** u přídavných jmen slovesných na **-ший** je vždy před touto příponou. Jinak je přízvuk stejný jako u infinitivu.
2. **Slovesa zvratná** mají vždy podobu na **-ся** (i po samohlásce) jak u přídavných jmen slovesných přítomných, tak i minulých: строящийся, строящаяся, строящееся, строящиеся, вернувшийся, вернувшаяся, вернувшиеся.
3. **Do češtiny** se obvykle překládají vedlejší větou:
завод, **выпустивший** тракторы — завод, **который** выробил тракторы
завод, **выпускавший** тракторы — завод, **который** вырабѣяет тракторы

- b) **trpná** (v krátkém tvaru se nazývají přičestími a tvoří se téměř výhradně od sloves dokonavých přechodných):

Пříпона	Infinitiv	Пřičесті	Пříпона	Пřідавнá jméна slovesná
-н-	сделать	сделан, -а, -о, -ы	-нн-	сделанный, -ая, -ое, -ые
-ен-	заклѹчить	заклѹчѣн, -а, -о, -ы	-енн-	заклѹчѣнный, -ая, -ое, -ые
	привезти	привезѣн, -а, -о, -ы		привезѣнный, -ая, -ое, -ые
-т-	принять	принят, -а, -о, -ы	-т-	принятый, -ая, -ое, -ые

Poznámky:

1. Příponou **-н- (-нн-)** tvoříme přičestí a přídavná jména slovesná od sloves na **-а** (kromě typu *принять* a *жать*): *записать* — *записан, записанный*, *согласовать* — *согласован, согласованный*, *передать* — *передан, переданный*.
2. Příponou **-ен-, -ён- (-енн-, -ённ-)** se tvoří od sloves s infinitivem na **-сти, -зти, -чь** a od sloves II. časování: *привести* — *приведён, приведённый*, *испечь* — *испечён, испечённый*, *заклочить* — *заклочён, заклочённый*, *возвратить* — *возвращён, возвращённый*. Dochází ke změně kmenové souhlásky jako při časování.
3. Přípona **-т-** se připojuje ke slovesům na **-нуть**: *растянуть* — *растянут(ый)* a k slovesům typu *принять* — *принят(ый)*, *жать* — *сжат(ый)*, *колоть* — *расколот(ый)*, *бить* — *убит(ый)*, *крыть* — *открыт(ый)*, *жить* — *прожитый*. U sloves typu *тереть* připojujeme tuto příponu k tvaru minulého času v m.r.: *он запер* — *запертый*, *он стёр* — *стёртый*.
4. **Пřízvuk** přídavných jmen slovesných a přičestí minulých je složitý a je třeba si ho ověřit podle slovníku.
5. Do češtiny překládáme přídavná jména slovesná minulé trpná buď **přídavnými** jmény slovesnými nebo vedlejší větou:
завод, построенный (в прошлом году) — *завод **postavený** (v minulém roce)*
— *завод, **который был postaven** (v minulém roce)*
6. Přičestí se používá pro tvoření **trpného rodu**: *завод (был, будет) построен (viz výše)*.
7. U přičestí **píšeme jedno -н-** u přídavných jmen slovesných dvě **-нн-** :
завод построен, фабрика построена, заводы построены; *завод, построенный в прошлом году*; *фабрика, построенная в прошлом году*; *заводы, построенные в прошлом году*.

Пřechodníky

Пřechodníky se v ruštině nemění ani podle rodu, ani podle čísla. **Označují děj současný** (пřechodníky přítomné) nebo předčasný (пřechodníky minulé).

Пřechodník přítomný

Tvoří se od nedokonavých sloves příponou **-я** (po ж, ш, ч, щ **-а**) po **odtržení osobní koncovky**: *я работа-ю* — *работая*, *я держ-у* — *держа*.

Slovesa typu *давать* ponechávají v přechodníku příponu **-ва**: *давая, вставая* **apod.**

Sloveso **быть** má přechodník **будучи**.

Пřechodníky na **-я-** od některých sloves dokonavých (*пройдя, увидя, отвезя*) **mají význam** přechodníku minulého (označují předčasnost).

Пřechodník minulé

Tvoří se od sloves dokonavých, a to od kmene minulého příponou **-в, -вши, а nemá-li minulý čas m. r. příponu -л, příponu -ши**: *он сделал* — *сделав(ши)*, *он крикнул* — *крикнув(ши)*, *он принёс* — *принёсши*, *он вырос* — *выросши*.

Пřízvuk je na stejném místě jako v minulém čase.

Пřechodníky se v češtině používají velmi málo, proto ruské přechodníky překládáme do češtiny zpravidla jiným způsobem:

1. vedlejší větou:

a) časovou

Окончив работу, мы ушли с завода. — **Když jsme skončili** práci, odešli jsme ze závodu.
Директор, **утверждая** проект, внёс в него только одно дополнение. — **Když ředitel schvaloval** návrh, učinil k němu pouze jeden doplněk.

b) příčinnou

Не имея другой возможности, монополии рассматривали интеграцию как одно из главных средств упрочения позиций. — **Protože neměly** jinou možnost, monopoly se dívaly na integraci jako na jeden z hlavních prostředků posílení pozic.

c) podmínkovou

Не приняв нужные меры, предприятие не увеличило бы продукцию. — **Kdyby podnik nepřijal** potřebná opatření, nezvýšil by výrobu.

Опираясь на достигнутое, мы можем сделать следующий шаг вперёд. — **Jestliže se opíráme** o dosažené výsledky, můžeme učinit další krok kupředu.

d) účinkovou

Снизив расходы, завод увеличил прибыль. — **Tím, že** завод snížil náklady, zvýšil zisk.

Обслуживая торговый обмен между странами, морское судоходство стало важным инструментом разделения труда. — **Tím, že** námořní lodní doprava slouží směnnému obchodu, stala se důležitým nástrojem dělby práce.

e) přípustkovou

Сомневаясь в успехе, конструкторы всё же подвергли оборудование испытанием. — Konstrukteři podrobili zařízení zkouškám, **пřestože pochybovali** o úspěchu.

2. Souřadnou větou

Быстро развиваясь, завод до второй мировой войны произвёл свыше 300 тысяч сельскохозяйственных машин. — **Завод se rychle rozvíjel** a před druhou světovou válkou vyrobil přes 300 tisíc zemědělských strojů.

Обладая мощной перерабатывающей промышленностью, страна не располагает достаточной топливно-сырьевой базой. — **Země má mohutný zpracovatelský průmysl**, nedisponuje však dostatečnou palivovou a surovinovou základnou.

3. Předložkovou vazbou

Стремясь сдвинуть дело с мёртвой точки, западные государства внесли новые предложения. — **Ve snaze** posunout záležitost z mrtvého bodu západní státy předložily nové návrhy.
Приехав в Москву, мы сразу пошли в министерство. — **По приезде** do Moskvy jsme hned šli na ministerstvo.

Infinitiv

Infinitiv má u převážné většiny sloves zakončení na **-ть**. Přípona **-ти** je vždy přízvučná (kromě sloves na **вы-**: нести — вынести). V češtině těmto příponám odpovídá přípona **-ti (-t)**. Přípona **-ti** je knižnější. Třetí příponou ruských sloves v infinitivu je **-чь** (odpovídá etymologicky českému **-ci**): мочь — мочи, течь — течи, толочь — tlouci apod. Použití infinitivu je v ruštině širší než v češtině.